

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

на N 52/ к.г. 36/98 г.

СТ А Н О В И Щ Е

на "АСОЦИАЦИЯ ЗА ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ И ПРАВА НА ЧОВЕКА" - ПЛОВДИВ

по повод искането на група от 52 народни представители от XXXVIII
Народно събрание за обявяване противоконституционността на
разпоредбите на чл.5, чл.7, т.8, чл.11, ал.2, чл.24, чл.26, т.3, чл.29, ал.1,
чл.30, ал.2 и 3, чл.31, чл.32, чл.33, чл.37, ал.2, чл.52, ал.1, чл.58, ал.1, чл.59,
ал.2, т.3, чл.61, ал.1, чл.93, ал.1, чл.94, чл.96, чл.98, чл.99, чл.101, ал.1,
чл.102, т.2 и 3, чл.105, ал.1, 3 и 4, чл.106, ал.2, чл.107, ал.3, чл.109, ал.2,
чл.111, т.6, чл.113, чл.114, чл.115, чл.116, чл.117, чл.118, чл.119, чл.120,
чл.123, чл.125, ал.2, чл.127, ал.1, § 2, ал.1, 3 и 4, § 3, ; 5, ал.2, 3 и 4 и § 9
изцяло, както и частично, чл.67, т.2, относно думата "груби", чл.93, ал.4
относно думите "по всяко време", чл.111 относно думите "до
Държавната комисия по далекосъобщения", чл.111, т.8 относно думите
"програмен проект, програмна концепция, програмен профил, програмна
схема" и чл.112, ал.1 относно думите "на Държавната комисия по
далекосъобщения" от Закона за радиото и телевизията /ДВ,
бр.138/24.11.1998 г./.

1. ПО ОТНОШЕНИЕ НА Т.1. ОТ ИСКАНЕТО

Тълкуването на разпоредбата на атакувания чл.5 е възможно само в
контекста на по-общите разпоредби на чл.3 ал.1 и ал.2 и чл.4 от ЗРТ. Съгласно
чл.3 ал.7, който определя общия режим за осъществяване на радио и
телевизионна дейност, тя се осъществява от радио и телевизионни
оператори.

В ал.2 на чл.5 изрично е посочено, че радио и телевизионните оператори
са физически и юридически лица с лицензи за радио и телевизионна дейност.

В чл.4 е направено законово диференциране на операторите на
обществени и търговски.

С атакувания чл.5 се регламентира юридическата и организационна
форма, в която търговските радио и телевизионни оператори могат да
осъществяват своята дейност, а именно като "търговски дружества".

В искането за обявяване на противоконституционността на чл.5 се
твърди, че той създава ограничения на субектите на правата по чл.39 ал.1 и

чл.41 ал.1 от Конституцията, като от тях неоправдано се изключват физическите лица - еднолични търговци.

Считам, че това становище не би следвало да се възприеме от Конституционния съд.

Действително, съгласно чл.39 ал.1 от Конституцията, "Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява ..."

Съгласно чл.10 от ЕКПЧ "Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите....."

Принципът, че всички физически и юридически лица без ограничения могат да се ползват от това право е възпроизведен и в Решение N 7/1996 г. и Решение N 21/1996 г. на Конституционния съд на Република България.

Считам, че тълкуването и прилагането на атакуваната разпоредба не създават опасност за накърняването на този принцип. Това е така, защото чл.5 не лишава от право физическите лица да бъдат търговски радио и телевизионни оператори. Те биха могли да придобият това качество под юридическата форма на ЕАД или ЕООД.

Следователно, с разпоредбата на чл.5 от ЗРТ не се стеснява кръгът на субекти на правото по чл.39 ал.1 от Конституцията, а само се определя юридическата и организационна форма, в която всяко лице би могло да упражни това право.

По силата на същите аргументи не може да се приеме, че чл.5 от ЗРТ противоречи и на забраната за цензура, съдържаща се в чл.40 ал.1 от Конституцията, който също е цитиран в искането на народните представители.

Поради изложеното, считам че т.І от искането, отнасяща се до обявяване противоконституционността на чл.5 от ЗРТ следва да бъде оставено без уважение.

2. ПО Т.ІІ. ОТ ИСКАНЕТО

Член 7 от ЗРТ дава примерно изброяване на приоритетите в дейността на БНР и БНТ в качеството им съответно на национален обществен радиооператор и национален обществен телевизионен оператор.

На последно, осмо място сред очертаните основни дейности на БНР и БНТ, е посочено предоставянето на възможност на гражданите да се запознаят с официалната позиция на държавата по важни въпроси на обществения живот.

В разпоредбата на чл.7 т.8 от ЗРТ вносителите на искането виждат заплахата за "индоктриниране на обществото с възгледите на парламентарното мнозинство за общественно-политическо устройство и развитие, без да се дава подобна възможност на опозицията".

В искането се твърди, че атакуваната разпоредба противоречи на чл.11 ал.1, чл.39, чл.40 и чл.41 от Конституцията.

Според мен становището на вносителите не може да бъде споделено. Ако то бъде възприето, по аргумент от противното, би следвало да се приеме,

че БНР и БНТ не предоставят на гражданите възможност да се запознаят с официалната позиция на държавата по важни въпроси на обществения живот, което очевидно би било в противоречие с цитираните от вносителите конституционни разпоредби.

Твърдението, че чл.7 т.8 от ЗРТ ограничава възможността на опозицията "да вземе отношение" по същите въпроси се опровергава от съдържанието на т.6 и т.7 от същия член, според която БНР и БНТ отразяват различните идеи и убеждения в обществото /т.6/ и съдействат за взаимното разбирателство и толерантността в отношенията между хората /т.7/.

Систематическото място на тези разпоредби, които едва ли случайно предхождат в структурата на чл.7 атакувания текст, сочи на балансиран и конституционносъобразен законодателен подход.

По силата на изложените съображения, считам, че т.II от искането, визираща обявяването за противоконституционен на чл.7 т.8 от ЗРТ, следва да бъде оставено без уважение.

3. ПО Т.III. ОТ ИСКАНЕТО

Съгласно чл.11 ал.2 от ЗРТ "Журналистите и творческите работници, сключили договор с радио и телевизионни оператори, не могат да получават инструкции и указания за упражняваната от тях дейност от лица и/или групи извън органите за управление на радио и телевизионните оператори."

Според вносителите тази разпоредба създава предпоставки за административна намеса в творческата работа на журналистите, което създава потенциална опасност от цензура и води до нарушение на чл.40 ал.1 от Конституцията.

Считам, че в тази му част искането може да бъде уважено.

Едва ли е нужно отново да бъдат възпроизвеждани мотивите на Конституционния съд към Решение N 7/96 г. и Решение N 21/96 г. относно обществената значимост на забраната на цензурата и свързаните с нея права на изразяване на мнение и свободно получаване и разпространяване на информация.

По недвусмислен начин Конституционният съд е изразил своето становище, че правата, защитени в чл.39 ал.1, чл.40 ал.1 и чл.41 ал.1 от Конституцията могат да бъдат ограничавани единствено и само в изрично и изчерпателно изброени в самата Конституция хипотези.

Същият подход е възприет и в разпоредбата на чл.10 т.1 и т.2 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи и доразвит от практиката на Европейския съд в Страсбург.

От тази гледна точка разпоредбата на чл.11 ал.2 от ЗРТ влиза в колизия с възприетия от Конституционния съд принцип на конституционноустановеност на допустимите ограничения на разглежданите права.

С нея се създава възможност за ограничаване на правата по чл.39 ал.1, чл.40 ал.1 и чл.41 ал.1 от Конституцията, която излиза извън рамките на

допустимите от Конституцията и ЕКПЧ ограничения в интерес на обществото.

Макар че атакуваната разпоредба в известна степен се "балансира" от текста на чл.11 ал.4 от ЗРТ, считам ако КС не я обяви за противоконституционна, това би било израз на нова позиция по вече поставяни и разглеждани от него въпроси.

Ето защо Конституционният съд, в съответствие с принципите и духа на Конституцията и на базата на съществуващите прецеденти, следва да обяви за противоконституционна разпоредбата на чл.11 ал.2 от ЗРТ.

4. ПО Т.IV. ОТ ИСКАНЕТО

Съгласно чл.20 ал.1 от ЗРТ "Националният съвет за радио и телевизия /НСРТ/ е независим, специализиран колегиялен орган, който защитава свободата на словото и независимостта на радио и телевизионните оператори и интересите на зрителите и слушателите."

Според чл.24 ал.1 от ЗРТ "Националният съвет за радио и телевизия се състои от 9 души, 5 от които се избират от Народното събрание и 4 се назначават от Президента на Републиката.

Вносителите твърдят, че с редакцията на чл.24 се възприема един политически по своя характер критерий за сформирание на НСРТ, което е заплаха за неговия политически неутралитет и прокламираната в чл.20 ал.1 от ЗРТ независимост на НСРТ.

Конституционният съд има свой прецедент по почти аналогичен случай, поставен за разглеждане в т.4 на КД 19/96 г. Става въпрос за искането за обявяването за противоконституционен на чл.9 от отменения ЗРТ. В мотивите си КС категорично заема становището, че възприетият законодателен принцип на формиране на НСРТ не гарантира политическия неутралитет и независимост на Съвета, а чрез него и на ръководствата на националните електронни медии.

В същия контекст е и решението на КС по КД N 1/96 г., в което изрично е подчертано: "Създаването на националните електронни медии, като самостоятелни и независими институции, изисква образуването на съответните управителни и/или надзорни тела по начин, който обезпечава презгради срещу въздействието на държавни органи, политически фактори или друг частен интерес".

Очевидно е, че чл.21 ал.1, който напълно игнорира общественото начало при формирането на НСРТ за сметка на пълната доминация на институционализираната воля на държавата в лицето на Парламента и Президента на Републиката, не създава "прегради" срещу въздействието на държавни органи, а напротив съдържа предпоставки за недопустима намеса на държавата в работата на националните електронни медии.

От тази гледна точка атакуваната разпоредба противоречи на чл.40 ал.1 от Конституцията и възприетите от КС принципи, обективирани в мотивите към Решение N 7/96 г. и Решение N 21/96 г.

Този порочен законодателен подход, който по необясними причини се възпроизвежда и след отмяната на чл.9 от "стария" ЗРТ, е в колизия и с

цитираната вече разпоредба на чл.10 ал.1 от ЕКПЧ, която съдържа императивна забрана на неоправдана, от гледна точка на обществения интерес, намеса на държавните власти при получаването и разпространяването на информация.

Поради изложеното, считам, че искането за обявяване за противоконституционно на чл.24 ал.1 от ЗРТ следва да бъде уважено.

Поради „генетичната“ връзка между чл.24 ал.1 и свързаните с него чл.29 ал.1, чл.30 ал.2 и 3, чл.31, чл.32, чл.33, чл.37 ал.2, чл.58 ал.1, чл.61 ал.1, чл.98, чл.99, чл.101 ал.1, чл.106 ал.2, чл.113, чл.114, чл.115, чл.116, чл.117, чл.118, чл.119, чл.120, чл.123, чл.125 ал.2, чл.127 ал.1 § 2 ал.1, 2, 3 и 4; § 3 и § 5 ал.2, 3 и 4 от ЗРТ, те също следва да бъдат обявени за противоконституционни поради противоречието им с чл.11 ал.1, чл.39 ал.1, чл.40 ал.1, чл.41 ал.1 от Конституцията и чл.10 ал.1 от ЕКПЧ.

5. ПО Т.В. ПО ИСКАНЕТО.

С чл.26 ал.1 т.3 и чл.59 ал.2 т.3 се въвеждат ограничения за участие в НСРТ и управителните съвети на БНТ и БНР по отношение на бившите щатни и нещатни сътрудници на бившата Държавна сигурност.

Според вносителите тези текстове противоречат на чл.6 ал.2, чл.48 ал.3 от Конституцията и принципите, възприети от КС при постановяването на Решение N 8/92 г. и Решение N 14/92 г., визиращи сходни правозащитни въпроси.

Действително, разпоредбите на атакуваните текстове създават един откровено дискриминационен режим по отношение на бившите служители от бившата ДС.

Освен на цитираните от вносителите текстове от Конституцията, чл.26 ал.1 т.3 и чл.59 ал.2 т.3 от ЗРТ противоречат и на чл.14 от ЕКПЧ, съдържащ абсолютна забрана за дискриминация, както и на правото на „личен живот“, защитено от чл.8 т.1 от ЕК, в което задължителната за България юриспруденция на Европейския съд по правата на човека включва и правото на свободен избор за упражняване на професия или трудова дейност.

Атакуваните текстове са в противоречие и с позицията на Конституционния съд, застъпена при отмяната на т.нар. „аустрационни текстове“ от Закона за администрацията.

Наложеният с атакуваните текстове ограничения не са оправдани и от гледна точка на обществения интерес. Те по-скоро са израз на желание за политически и може би и морален реванш по отношение на хора, които в друга общественостополитическа ситуация са били поставени в по-благоприятно професионално и социално положение.

Очевидно е, че такава законодателна цел е недопустима в условията на едно демократично общество, тъй като тя не служи на обществения интерес, а напротив способствува за възкресяването и затвърждаване на тоталитарни стереотипи в мисленето и законотворчеството.

Ето защо считам, че искането за обявяването на противоконституционността на чл.26 ал.1 т.3 и чл.59 ал.2 т.3 от ЗРТ следва да бъде уважено.

6. ПО Т.VI. ОТ ИСКАНЕТО.

Съгласно чл.30 ал.2 от ЗРТ "Освобождаването на член на НСРТ се извършва с Решение на НСРТ" в хипотезите, изброени в т.1, 2 и 3 от същата алинея.

Вносителите на искането твърдят, че тази разпоредба води до "присвояване на осъществяването на народния суверенитет" от страна на НСРТ.

Лаконично се излага тезата, че след като членовете на НСРТ се избират от държавни органи, пряко избрани от народа, единствено тези органи биха могли да вземат решение за тяхното освобождаване. Това твърдение се асоциира с разпоредбата на чл.1 ал.3 от Конституцията.

По начало, както беше посочено в коментара на т.IV от искането, самият законодателен подход при излъчването на състава на НСРТ е порочен и противоконституционен. Поради предметата и логическа връзка между чл.24 и чл.30 ал.2 от ЗРТ, последният текст би следвало да бъде обявен за противоконституционен само на това основание.

Не може да се сподели обаче становището на вносителите на искането, че изборът на НСРТ е акт на осъществяване на народния суверенитет и поради това възможността за освобождаване на членове от НСРТ от Съвета представлява самостоятелно нарушение на чл.1 ал.3 от Конституцията.

Ето защо считам, че атакуваният текст на чл.30 ал.2 от ЗРТ може да бъде обявен за противоконституционен, но не поради противоречието си с чл.1 ал.3 от Конституцията, а по силата на изложените в раздел 4 аргументи за противоречие с чл.40 ал.1 от Основния закон.

7. ПО Т.VII. ОТ ИСКАНЕТО

Тази част от искането визира предоставеното от ЗРТ право на Държавната комисия по далекосъобщенията /ДКД/ да издава лицензи за радио и телевизионна дейност.

Развива се тезата, че ДКД, като орган на МС, може да налага субективни критерии и политически мотивирани решения при разглеждането на исканията за издаване на лицензи.

В този контекст, се твърди че разпоредбите на чл.32 ал.1 т.9 /частично/, чл.105 ал.1 и 3, чл.106 ал.2, чл.107 ал.3, чл.109 ал.2, чл.111 /частично/,, чл.112 ал.1 /частично/, чл.113, чл.114 ал.1 и 2 /частично/, чл.115 ал.2, 3 и 4, чл.118 /частично/, чл.119 ал.1, чл.120, чл.123, чл.125 ал.2 /частично/ и чл.125 ал.3 противоречат на чл.37 ал.1, чл.39 ал.1, чл.41 ал.1 от Конституцията.

Считам, че становището на вносителите не може да бъде споделено.

По същество тяхното оплакване се свежда до едно единственото твърдение, че е конституционнедопустимо държавен орган, в лицето на ДКД, да издава лицензи за осъществяване на радио и телевизионна дейност. Това твърдение не намира опора нито в посочените разпоредби от Основния закон, нито в нормата на чл.10 от ЕКПЧ, нито в изразеното вече становище на КС в Тълкувателно решение N 7/96 г. и Решение N 21/96 г.

Както изрично е посочено в т.6 от Решение N 21/96 г. на КС: "... Съгът намира за необходимо ясно да подчертае, че въвеждането на разрешителен режим за създаването и дейността на радио и телевизионните организации е суверенно право на държавата."

Това право произтича както от общия принцип на държавния суверенитет - чл.1 ал.2 от Конституцията, така и от суверенните ѝ права върху радиочестотния спектър - чл.18 ал.3 от Конституцията. То се признава изрично и от чл.10 ал.2 от ЕКПЧ. Разрешителният режим е безусловно необходим за нормалното ползване на радиочестотния спектър. При издаването на разрешение могат да бъдат предявявани условия, свързани с техническите характеристики на емисиите и тяхното влияние върху околната среда и здравето на хората, минималната продължителност на програмите, условията за контрол и пр. Разрешителният режим обаче не може да засяга програмните схеми и съдържанието на програмите."

Тъй като актовете на ДКД не са относими към "програмните схеми и съдържанието на програмите", считам, че поставените със създаването на ДКД законови условия за развиване на радио и телевизионна дейност не противоречат на Конституцията.

Поради изложеното, считам, че искането в тази му част следва да бъде отхвърлено.

ПО Т.VIII. ОТ ИСКАНЕТО

Съгласно чл.52 ал.1 от ЗРТ "Право на обръщение по БНР и БНТ имат Президентът на Републиката, Председателят на Народното събрание, Министър-председателят, Главният прокурор и Председателите на Конституционния съд на Върховния административен и Върховния касационен съд".

В искането се твърди, че даването на възможност за обръщение на Президента, Председателят на НС и Министър-председателят, които са излъчени от една политическа сила, води до създаването на привилегия в полза на тази политическа сила, което е нарушение на чл.6 ал.2 от Конституцията.

Твърди се, че създадената с атакуваната разпоредба, регламентация е заплаха за свободата на съвестта и свободата на мисълта - /чл.37 ал.1/, както и за "комуникационните" права и свободи на гражданите, уредени в разпоредбите на чл.39, 40 и 41 от Конституцията.

Според мен искането е неоснователно. Поначало възприетата в него логическа конструкция е порочна. В нея не се изхожда от принципи противоречия между законовия текст и Конституцията, а от фактическото положение към момента, което е обусловено от конкретната политическа ситуация.

Очевидно не може да се очаква Законодателят да отчита и прогнозира политическата конюнктура в страната. С още по-голяма категоричност следва да се приеме, че игнорирането на тези "конюнктурни съображения" не води до противоречие с конституционни принципи.

Поради изложеното, считам, че искането за обявяване на чл.52 ал.1 от ЗРТ за противоконституционен следва да бъде оставено без уважение.

9. ПО Т.ІХ. ОТ ИСКАНЕТО

Член 67 т.2 от ЗРТ предвижда предсрочно прекратяване на мандата на ген.директор на БНТ и БНР в случай на извършени, или допуснати "груби", или "системни" нарушения на разпоредбите относно принципите за осъществяване дейността на радио и телевизионните оператори.

Вносителите на искането твърдят, че за разлика от понятието "системни нарушения", което е дефинирано в т.5 от § 1 от допълнителните разпоредби към ЗРТ, категорията "груби нарушения" не е законодателно определена и това противоречи на чл.5 ал.3 от Конституцията.

Според мен атакуваната разпоредба не може да бъде асоциирана с конституционния текст, който вносителите сочат. Според чл.5/3/ от Основния закон "Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което не е било обявено от Закона за престъпление към момента на извършването му".

Очевидно този текст визуира чисто наказателноправни аспекти от правния статус на личността и по никакъв начин не може да бъде съотнесен към проблема за предсрочното прекратяване на мандата на членовете на НСРТ при извършване или допускане на "груби" нарушения, които не представляват престъпление.

Макар че липсата на легално определение на понятието "груби" не е конституционен проблем, заслужава да се отбележи, че изчерпателно изброяване или дефиниране на "грубите" нарушения в самия закон не е наложително. Това е така, тъй като, съгласно чл.127 ал.3 от ЗРТ: "Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват пореда на ЗАНН".

Следователно, при спор относно квалификацията и характера на твърдяното нарушение, единствено компетентният съд ще може да преценява дали е налице нарушение и дали то е "грубо" по смисъла на чл.67 т.2 от ЗРТ.

Поради изложеното, считам, че искането в тази му част следва да бъде отхвърлено.

10. ПО Т.Х. ОТ ИСКАНЕТО

Съгласно атакувания чл.93 ал.1 от ЗРТ "За финансиране на обществената радио и телевизионна дейност се плаща месечна такса въз основа на всеки регистриран електромер".

Вносителите на искането твърдят, че с възприетия критерий за плащане /регистриран електромер/ ще бъдат неоснователно оцетени гражданите, които, макар и да използват електромер, не са потребители на радио и телевизионни програми.

Твърди се, че разпоредбата на чл.93 ал.1 от ЗРТ противоречи на чл.60 ал.1 от Конституцията, според който гражданите плащат установените със закон данъци и такси, съобразно с техните доходи и имущество”.

Това оплакване изглежда логично и може да бъде възприето.

Според мен атакуваният текст поставя още по-сериозен конституционен проблем, свързан с базисното задължение на държавата да гарантира правото на собственост на гражданите, визирано в чл. 17 ал.1 от Конституцията.

Разпоредбата на чл.93 ал.1 от ЗРТ създава задължение дори за лицата, които не са потребители на обществените радио и телевизионни програми, да плащат такси за тяхното финансиране. Принудителното осъществяване на това задължение, при очертаната ситуация, неизбежно би довело до фактическо отчуждаване на собственост на гражданите и неоснователно обогатяване на обществените електронни медии.

Така атакуваният текст създава сериозна заплаха не само за нарушаване на посочения от вносителите чл.60 ал.1 от Конституцията, но и на чл. 17 ал.1 от Основния закон и чл.1 от Първи протокол към ЕКПЧ.

Поради изложеното, считам, че чл.93 ал.1, както и логически и предметно свързаните с него разпоредби на чл.94 и чл.96 от ЗРТ, следва да бъдат обявени за противоконституционни.

11. ПО Т.XI.ОТ ИСКАНЕТО

Атакува се разпоредбата на чл.93 ал.4 от ЗРТ, според която “Съответна служба може, по всяко време, да извърши проверка за верността на декларацията. Ако се установи неверност на декларацията, лицето не допуска да се извърши проверка за верността на декларацията, максимално в двоен размер за цялото време от деня на подаване на декларацията.”

Искането е за обявяване на противоконституционност на горния текст в частта му “по всяко време”. Вносителите твърдят, че неговата разпоредба противоречи на чл.33 от Конституцията, предвиждащ неприкосновеността на жилището.

При обсъждането на въпроса за противоконституционността на чл.93 ал.4 от ЗРТ не може да не се вземе предвид обстоятелството, че тя е логически и концептуално продължение на принципа, възприет в ал.1 и ал.3 на същия член. По тази причина изложените в предходния раздел аргументи за противоконституционност на ал.1 и ал.3 са относими и към ал.4.

В разпоредбата на ал.4 само се “кумулира” едно допълнително основание за противоконституционност, свързано с неприкосновеността на жилището /чл.33 от Конституцията/, което кореспондира с чл.8 т.1 от ЕКПЧ.

Поради изложеното, считам, че чл.93 ал.4 от ЗРТ следва да бъде отменен като противоконституционен в частта му „по всяко време“.

12. ПО Т.ХІІ ОТ ИСКАНЕТО

Атакувани са пред КС разпоредбите на ч.102 ал.1 т.2 и 3 от ЗРТ, атакувани във връзка с чл.103 ал.1 т.1 и чл.5 от същия закон.

Вносителите на искането твърдят, че регламентираното разпределение на средствата от фонд "Радио и телевизия" за финансиране на БНР и БНТ, за сметка на търговските радио и телевизионни оператори, противоречи на чл.19 ал.1 и 2 от Конституцията.

Това становище изглежда логично и може да бъде споделено.

Нещо повече, според мен, в резултат на посочената по-горе регламентация се стига до юридическа и фактическа неравнопоставеност между субектите, осъществяващи радио и телевизионна дейност и по-специално между търговските и обществените радио и телевизионни оператори. Тази неравнопоставеност, която няма убедително обществено - необходимо оправдание, може да бъде дефинирана не само като неоялна конкуренция но и като дискриминация по смисъла на чл.6 ал.2 от Конституцията и чл.14, атакуван във връзка с чл.10 т.1, от ЕКПЧ.

От друг аспект, финансирането на дейността на радио и телевизионните оператори е изключително важна предпоставка за успешното развитие на тяхната търговска дейност. Самата търговска дейност, от гледна точка на критериите, възприети от Европейския съд по правата на човека, е елемент от правото на собственост, защитно от чл.1 от Протокол 1 към ЕКПЧ. В този контекст, създадената с разглежданите текстове от ЗРТ регламентация, при която търговските туроператори са принудени от Закона да финансират конкурентите си, противоречи на чл.1 от Протокол 1 към Конвенцията и чл. 17 ал.1 от Конституцията.

Поради изложеното, считам, че атакуваният текст на чл.102 ал.1 т.2 и т.3 от ЗРТ следва да бъде обявен за противоконституционен.

13. ПО Т.ХІІІ. ОТ ИСКАНЕТО

Атакувана е разпоредбата на ч.105 ал.4 от ЗРТ, създаваща забрана за 9 категории физически и юридически лица, подробно описани в т.1-9 на посочения текст, да кандидатстват за лицензия за осъществяване на радио и телевизионна дейност.

В искането не са посочени конкретни основания за отделните категории лица, попадащи под ограничителния режим на чл.105 ал.4. Твърди се, че атакуваната разпоредба противоречи на чл.19 ал.2 от Конституцията и на Становището на КС, отразено в Решение N 21/96 г., според което е недопустимо да бъдат въвеждани ограничения по отношение на лицата, които могат да създават и разпространяват радио и телевизионни програми.

Както вече беше посочено, чл.41 от Конституцията изчерпателно посочва конституционнодопустимите основания за ограничаване на правото за разпространяването на информация, които не могат да бъдат "допълвани" по законодателен път.

Нашето становище е, че от 9-те точки на чл.105 ал.4 само т.5, 7 и 9 пряко или косвено кореспондират с ограниченията, визируни в чл.41 от Конституцията.

Останалите основания, очертани в т.1, 2, 4, 6 и 8, на практика биха довели до неоправдано от гледна точка на обществения интерес ограничаване на конституционни права на изброените в същите текстове субекти. Според мен застрашена е не само посочената от вносителите разпоредба на чл.19 ал.2, но и чл.6 ал.2 от Конституцията и чл.14 от ЕКПЧ.

Поради изложеното считам, че текстовете на чл.105 ал.4 т.1, 2, 4, 6 и 8 от ЗРТ следва да бъдат обявени за противоконституционни.

В останалата част искането за обявяване противоконституционността на чл.105 ал.4 т.5, 7 и 9 следва да бъде отхвърлено.

14. ПО ОТНОШЕНИЕ НА Т.XIV. ОТ ИСКАНЕТО

Според вносителите на искането чл.111 т.8 от ЗРТ, който създава задължение за кандидатите за лицензия да представят заедно със заявлението си до ДКД и "програмен проект, програмна концепция, програмен профил и програмна схема" е противоконституционен.

Развива се тезата, че поставянето на това изискване, като предварително условие, нарушава чл.40 ал.1 и чл.41 ал.1 от Конституцията.

Считам, че искането е основателно. В т.6 на Решение N 21/96 г., Конституционният съд е имал възможност да се произнесе по почти идентичен казус. Правейки преглед на собствената си практика, КС възпроизвежда мотивите на Тълкувателно решение N 7 от 4 юни 1996 г. по КД N 1/96 г. Според тях "Независимостта по отношение на програмните схеми и съдържанието на програмите е гаранция за правото на обществото да получава пълна, плуралистична, балансирана и точна информация. Обект на конституционна защита поотделно са програмните схеми от една страна и от друга страна съдържанието на радио и телевизионните програми." Според КС режимът на предварително одобряване на програмните схеми и на програмните концепции е конституционно недопустим. КС е категоричен, че при издаването на разрешение, могат да бъдат преценявани условия, свързани с техническите характеристики на емисиите и тяхното влияние върху околната среда и здравето на хората, минималната продължителност на програмите, условията за контрол и пр. Разрешителният режим обаче не може да засяга програмните схеми и съдържанието на програмите.

От съдържанието на атакуваната разпоредба е очевидно, че тя не е съобразена с цитираното становище на КС.

Поради изложеното считам, че чл.111 т.8 от ЗРТ следва да бъде обявен за противоконституционен в частта „програмен проект, програмна концепция, програмен профил, програмна схема“.

ОБОВОЩЕНИЕ НА СТАНОВИЩЕТО

Считам, че следва да бъдат обявени за противоконституционни следните разпоредби от ЗРТ: чл.11 ал.2, чл.24 ал.1, чл.29 ал.1, чл.30 ал.2 и 3, чл.31, чл.32, чл.33, чл.37 ал.2, чл.58 ал.1, чл.61 ал.1, чл.98, чл.99, чл.101 ал.1, чл.106 ал.2, чл.113, чл.114, чл.115, чл.116, чл.117, чл.118, чл.119, чл.120, чл.123, чл.125 ал.2, чл.127 ал.1 § 2 ал.1, 2, 3 и 4; § 3 и § 5 ал.2, 3 и 4, чл.26 ал.1 т.3, чл.59 ал.2 т.3, чл.30 ал.2, чл.93 ал.1, чл.94 и чл.96, чл.93 ал.4 в частта му „по всяко време“, чл.102 ал.1 т.2 и т.3, чл.105 ал.4 т.1, 2, 4, 6 и 8, чл.111 т.8 в частта „програмен проект, програмна концепция, програмен профил и програмна схема“.

В останалата му част искането на народните представители следва да бъде отхвърлено.

**Настоящото становище е изготвено
от адв.Михаил Екимджиев - учредител
и представител на “Асоциация за
европейска интеграция и
права на човека” - гр.Пловдив**

Пловдив
9 март 1999 г.